

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประการที่สอง เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจ-พอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนในโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนนำร่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 91 โรงเรียน ผู้วิจัยใช้โรงเรียนทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จำนวน 642 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรแฝง (latent variables) 12 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ (observed variables) รวม 33 ตัวแปร ซึ่งแบ่งเป็น ตัวแปรภายนอกแฝง 5 ตัวแปร คือ 1) ตัวแปรความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของครู 2) ตัวแปรความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร 3) ตัวแปรลักษณะของผู้บริหาร วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร และความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร 4) ตัวแปรการสนับสนุนจากโรงเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การจัดสรรและการใช้งบประมาณ ความพอเพียงของทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน รวมทั้งความหลากหลายและเพียงพอของแหล่งเรียนรู้ และ 5) ตัวแปรการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก และตัวแปรภายในแฝง 7 ตัวแปร แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรภายในแฝงด้านกระบวนการ 6 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) แรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงาน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การปฏิบัติงานที่ตรงกับความสามารถของครู การตอบสนองต่อผลงานของครู ความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติงานของครู 2) นโยบายการบริหาร วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ ความเหมาะสมในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ และตัวแปรการมีส่วนร่วมของบุคลากร 3) ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักสูตร

เศรษฐกิจพอเพียง วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ การจัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง 4) การบริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การมอบหมายงาน การพัฒนาครู และการมีส่วนร่วมในการบริหาร 5) การนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ การกำกับ ติดตามผลการใช้หลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และ 6) การสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกเครือข่าย และตัวแปรภายในแฝงด้านผลผลิต 1 ตัวแปร คือ ตัวแปรความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะพิจารณาจากคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน สามารถวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัวแปร คือ ความพอประมาณในการคิดและการปฏิบัติ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และการต่อ ยอดองค์ความรู้ ความมีคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการพึ่งตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ฉบับ โดยแบ่งเป็นแบบวัดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูและผู้บริหาร และแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ คือ สำหรับผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร และครู เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนแบบสอบถามสำหรับนักเรียน และผู้ปกครองเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งวัดจากคุณลักษณะของผู้เรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติภาคบรรยายเพื่อศึกษาและอธิบายลักษณะการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ วิเคราะห์สหสัมพันธ์เพื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรสังเกตได้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้แต่ละคู่ และสร้างเป็นเมทริกซ์สหสัมพันธ์เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows ในการพัฒนาโมเดล

เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม พร้อมกับการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การวิเคราะห์ โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น โดยใช้โปรแกรม LISREL

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก ปัจจัยด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของครู และปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง มีอิทธิพลเชิงสาเหตุโดยตรงต่อ ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประการที่สอง ปัจจัยด้าน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของครู ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร ปัจจัยลักษณะของผู้บริหาร ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจาก โรงเรียน ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ปัจจัยแรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงาน ปัจจัยการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยนโยบายการบริหาร ปัจจัย ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู ปัจจัยการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง มีอิทธิพล เชิงสาเหตุโดยทางอ้อมต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประการสุดท้าย โมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องน่าจะสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อจำแนกนักเรียนตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป และเมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือ

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับความสำเร็จในการใช้หลักสูตร เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 33 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจง ของข้อมูลในลักษณะเบ้ซ้าย ยกเว้น ตัวแปรการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (EXTSUP)

การประเมินผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง (FOL_MEA) และการปฏิบัติงานที่ตรงกับความสามารถของครู (MO_CAP) ที่มีลักษณะการแจกแจงเบ้ขวา ตัวแปรทุกตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.647 ถึง 4.595 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเหมาะสมใน การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ รองลงมาคือ การยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ตัวแปรความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารและครูอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 7.423 และ 7.318 ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีตัวแปรบางคู่ที่มีความสัมพันธ์ทางลบ นอกจากนี้ยังพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กัน และเหมาะที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบในโมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมกับการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดลการวัด พบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบนโยบายการบริหาร ลักษณะของผู้บริหาร แรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงาน การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง และความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกโมเดลการวัดองค์ประกอบ แสดงว่าโมเดลการวัดองค์ประกอบทุกโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง

3. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเป็นไปตามสมมติฐาน 3 ประการ คือ ประการแรก โมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามกรอบแนวคิดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในรูปของค่าไค-สแควร์

เท่ากับ 207.432 ($p = .047$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 175 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .971 ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .906 ดัชนีกำลังสองส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ .020 โดยที่ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมได้ร้อยละ 2.1

ประการที่สอง เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยขนาดอิทธิพลมีค่าเท่ากับ .175

ประการที่สาม เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับอิทธิพลทางอ้อมอิทธิพลสูงที่สุดจากปัจจัยลักษณะของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ปัจจัยนโยบายการบริหาร โดยค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .158 และ .155 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่นๆ ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่สถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงควรพิจารณา ทั้งการประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกเครือข่าย นอกจากนี้ลักษณะของผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร ความเป็นผู้นำ ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งการมีนโยบายการบริหารที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ก็จะมีส่งผลให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยที่น่าเสนอข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย อย่างไรก็ตามผลการวิจัยดังกล่าวยังมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับอิทธิพล

ทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากปัจจัยด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากปัจจัยลักษณะของผู้บริหาร และนโยบายการบริหาร ส่วนปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของครู ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก แรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปราย ดังนี้

1) ปัจจัยการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงเป็นบวกมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากปัจจัยการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าสมาชิกเครือข่ายมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีการประสานงานกัน มีการช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกันอย่างต่อเนื่อง สามารถทำให้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จได้ ซึ่งข้อค้นพบเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของปรียานุช พิบูลสรวารุ และคณะ (2549) ที่ว่า วิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือ “สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์” เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้บุคลากรด้านการศึกษา นำหลักคิด หลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนได้ และสถานศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของลำพอง กลมกุล (2548) พบว่า เครือข่ายวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนแต่ละเครือข่ายมุ่งเน้นในการประสานความร่วมมือกันในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน โดยที่ทั้งกลุ่มครู นักวิจัย กลุ่มผู้อำนวยการ

สถานศึกษา กลุ่มนักวิจัย กลุ่มศึกษานิเทศก์และกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย ต่างได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในการพัฒนาสถานศึกษาโดยรวม จึงทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง และสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันให้ประสบความสำเร็จได้ จากเหตุผลที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า หากเรามีการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการประสานงานกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสมาชิกเครือข่ายมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จะเป็นส่วนช่วยในการสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

2) ปัจจัยลักษณะของผู้บริหาร

ปัจจัยด้านลักษณะของผู้บริหาร ให้ค่าอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริหารมีตระหนักและยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างให้เชื่อต่อการปฏิบัติงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ และให้คำแนะนำที่เป็นกัลยาณมิตร จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Certo (1992) ที่กล่าวไว้ว่า ลักษณะของบุคคลในองค์การมีความสำคัญที่สุดต่อประสิทธิผลขององค์กร นั่นคือ ถ้าผู้บริหารมีความตระหนักและยอมรับในการนำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ผู้บริหารก็จะกำหนดเป็นนโยบาย และบริหารจัดการตามนโยบาย เช่น การสนับสนุนทรัพยากร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และการบริหารจัดการที่ดี โดยการมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล ยังทำให้ครูและบุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอีกด้วย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของกิติภักช กนกธาดา (2546) พบว่า ลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพตามทัศนคติของผู้บริหารและครู พบว่า ลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ประกอบด้วย เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง วางแผนติดตามตรวจสอบอย่างเป็นระบบ บริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ประสานงานดี และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากผู้บริหารขาดลักษณะที่ดีแล้ว ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานย่อมเกิดขึ้นได้ยาก

3) ปัจจัยนโยบายการบริหาร

ปัจจัยนโยบายการบริหาร ให้คำอิทธิพลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร และหน่วยงานในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจได้สอดคล้องและความเหมาะสมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งมีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบและเข้าใจนโยบาย เพื่อยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และจัดประชาสัมพันธิ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่นรับทราบ จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Steer (1977) ระบุว่า ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ คือนโยบายการบริหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน การจัดหาและการใช้ทรัพยากร กระบวนการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำ การริเริ่มสร้างสรรค์ และGlueck (1980) ได้กล่าวว่า นอกเหนือจากการวางแผนที่ดีที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่มีประสิทธิผลแล้ว ตัวโครงสร้างและการพรรณนาลักษณะงานที่ชัดเจนก็เป็นตัวประกอบที่สำคัญต่อการมีประสิทธิผลขององค์กร นอกจากนี้ในเชิงการบริหาร การที่จะนำองค์กรไปสู่การมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพนั้น ภาวะผู้นำ กระบวนการตัดสินใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและพนักงาน ระบบการสื่อสารที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน การควบคุมงบประมาณ การกำกับดูแล รวมถึงนวัตกรรมใหม่ๆ ล้วนมีอิทธิพลและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่การมีประสิทธิผลขององค์กรทั้งสิ้น นอกจากนี้ Terry (1977) ยังได้ชี้ให้เห็นว่า นโยบายเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการบริหาร เพราะนโยบายเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางในการบริหารงาน และเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารพิจารณาเพื่อใช้ในการสั่งการ การบริหารงานโดยปราศจากนโยบายย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะนโยบายเกิดจากวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การบริหารก็เกิดจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารงาน นอกจากนี้นโยบายยังจัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการจัดการ การบริหารจะไม่เกิดขึ้นหรือไม่ประสบความสำเร็จ หากขาดนโยบาย และสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ (2549) ยังได้กล่าวไว้ว่า การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารสามารถใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาและกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนได้ โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2543) พบว่า

การบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมีความต้องการให้ฝ่ายบริหารมีนโยบายที่ชัดเจน ควรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบตามความเหมาะสม ควรกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และบุคลากรควรได้รับการอบรมด้านวิทยาการใหม่ๆ เพื่อนำมาถ่ายทอดและเผยแพร่ และผลการศึกษาของภัทรภรณ์ โพนเงิน (2548) พบว่า ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามากที่สุด คือ นโยบายการบริหาร ดังนั้น นโยบายการบริหารจึงเป็นปัจจัยที่ขาดเสียมิได้ อันจะส่งผลให้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานประสบความสำเร็จ

4) ปัจจัยความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู

ปัจจัยความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู ให้ค่าอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัจจัยความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูยังมีประสบการณ์ในการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนน้อย ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพียง 1 ปี จึงทำให้ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การเรียนการสอนแค่ 1 ปีเช่นกัน และมีครูอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการสอนเลย จึงอาจเป็นไปได้ว่า การที่ครูยังมีประสบการณ์น้อย จึงทำให้ไม่สามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) พบว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ บุคคลในชุมชน ย่อมแสดงว่า ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนไม่ส่งผลทางตรงต่อการใช้หลักสูตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Pressey และคณะ (1959) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝน ไม่ใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ โดยการเรียนรู้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับมา ทำให้บุคคลพยายามปรับพฤติกรรม เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่างๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กฎการเรียนรู้ 3 กฎ ดังนี้ *กฎข้อที่หนึ่ง* คือ กฎแห่งผล (Law of Effect) คือ การเรียนรู้จะเกิดผลดี ถ้ามีการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองในลักษณะที่พอใจ *กฎข้อที่สอง* คือ กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อเราได้รับการฝึกฝนบ่อยครั้ง โดยจะแบ่งเป็น กฎแห่งการใช้ (Law of Used) มีการกระทำหรือใช้บ่อย ๆ การเรียนรู้จะยิ่งคงทนถาวร และกฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disused) ไม่มีการกระทำหรือไม่ใช้การเรียนรู้ก็อาจเกิดการลืมได้ และ *กฎข้อที่สาม* คือ กฎแห่งความพร้อม (Law of Lea dines) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ปัจจัยความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูไม่มีผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) ปัจจัยแรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยแรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงาน ให้คำอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัจจัยแรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงานไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูได้รับงานที่ยากเกินความสามารถของตน ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะการแจกแจงข้อมูลของตัวแปรการปฏิบัติงานที่ตรงกับความสามารถของครูมีลักษณะเบ้ขวา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลส่วนใหญ่มีคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย ประกอบกับเมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพียง 1 ปี และยังมีครูบางส่วนที่ไม่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเลย จึงทำให้ครูมีประสบการณ์ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงน้อย ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้รับมอบหมายงานที่ยากเกินความสามารถ เนื่องจากมีประสบการณ์น้อย จึงทำให้เกิดความเหนื่อยหน่ายในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland (1953) มีความเชื่อว่ามนุษย์เรามุ่งจะกระทำให้สำเร็จสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไป เนื่องจากแรงจูงใจในความสำเร็จ บุคคลที่มีแรงจูงใจในความสำเร็จสูงจะชอบทำงานที่มีระดับยากปานกลาง เป็นงานที่ไม่ยากหรือง่ายเกิน

ความสามารถของตนเอง รวมทั้งได้รับการตอบสนองต่อผลงานทันทีที่ผลสำเร็จเพื่อจะได้วัดประเมินผล งานความก้าวหน้าของตนเอง และวัดตามกฎเกณฑ์ที่บังเอิญ และมีความสนใจในงานนั้นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการภายใน งานนั้นควรน่าสนใจและท้าทาย และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม สุ่มงาม (2541) พบว่า ปัญหาที่พบในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา คือ การที่บุคลากรเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน รวมทั้งไม่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม ของบุคลากรทางการศึกษาบางส่วน ซึ่งพิจารณาได้จากค่าเฉลี่ยของตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และทัศนคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่นในโมเดล จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ปัจจัยแรงจูงใจ ของครูในการปฏิบัติงานไม่มีผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน

6) ปัจจัยการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ค่าอิทธิพล ทางบวกต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัจจัยความสามารถในการจัดการ เรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตร เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการมอบหมายงาน การพัฒนาครู และการมีส่วนร่วมในการบริหารของ บุคลากรมีความเหมาะสม แต่ครูและบุคลากรมีความเหนื่อยหน่ายในการปฏิบัติงาน ไม่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้ง เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพียง 1 ปี จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามี ประสบการณ์ในการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแค่ 1 ปีเช่นกัน ซึ่งอาจจะยังไม่ สามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงไปบูรณาการในกระบวนการบริหารงานทุกขั้นตอน หรือ ทุกส่วนงานได้ จึงทำให้ปัจจัยการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับ การศึกษาของ Certo (1992) ที่กล่าวว่า ถ้าผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่ดี โดยการมอบหมายงานให้ สอดคล้องกับความสามารถในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรแต่ละคน จะทำให้ครูและบุคลากรมี

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้การศึกษาของมยรี พิมพ์สุวรรณ (2545) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานตามโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และมีงบประมาณสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับประจักษ์ นาหนองตูม (2543) ที่พบว่า ปัญหาในการดำเนินโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ คือ ขาดการบริหารจัดการที่ดี ทั้งด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์โครงการ และสถานที่ศึกษาดูงาน สถานที่เรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และชลินดา อินทร์เจริญ (2537) พบว่า ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรประถมศึกษานั้น จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และจุฬาลักษณ์ ชันธบุตร (2544) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม คือ การบริหารและการจัดการที่ดี และศยามา ศรีมยุรา (2545) ได้ประเมินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนต้องการให้มีการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น และยังคงสอดคล้องกับสุจิตรา ไปร่งแสง (2545) พบว่า การบริหารจัดการจะต้องมีระบบแผนงานที่ดี ซึ่งระบบแผนงานที่ดีควรจะต้องมีแผนงานครอบคลุมทุกขั้นตอน ได้แก่ การจัดทำแผนงาน การนำแผนงานไปปฏิบัติ และการประเมินผล และติดตาม ซึ่งถ้าโรงเรียนให้ความสำคัญในการปฏิบัติอย่างครบถ้วน ก็จะทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ จากเหตุผลดังกล่าว จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ปัจจัยการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7) ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน

ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน ให้คำอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการสนับสนุนในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้อย่างพอเพียง แต่ในการจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม ถ้าไม่มีการจัดสรรการใช้อย่างคุ้มค่า และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก็จะไม่ทำให้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จ ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพียง 1 ปี จึง

ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสบการณ์น้อยในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ เป็นผลให้การจัดการการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสม และคุ้มค่าตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาประจักษ์ นาหนองตูม (2543) พบว่า ปัญหาในการดำเนินโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ มีปัญหาด้านการตลาด ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ ไม่มีสถานที่ศึกษาดูงานและสถานที่เรียนรู้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กิรติวัฒน์ อัครเส (2543) พบว่า การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการและเงินทุนจากโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย และสมศักดิ์ ลาดี (2543) พบว่า การดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง มีความต้องการการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ และ นอกจากนี้ ชลันดา อินทร์เจริญ (2537) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตร คือ การสนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการ และด้านข้อมูลสารสนเทศ และภัทรภรณ์ โพนเงิน (2548) พัชรี ศิริประภาพรชัย (2547) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านงบประมาณ ด้านสื่ออุปกรณ์ และด้านอาคารสถานที่ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฬาลักษณ์ ชันธบุตร (2544) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม คือ การสนับสนุนทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการศึกษาของปริญญา วงศ์สุขสิน (2547) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารหลักสูตร คือ การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุหลักสูตร และด้านอาคารสถานที่ และผลการศึกษาของวิไลวรรณ สรรพวัฒน์ (2542) พบว่า ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินงานในสถานศึกษา ตัวบ่งชี้รวมด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ จำนวนห้องเรียน ความไม่ขาดแคลนห้องวัสดุการศึกษา และห้องฝึกงานอาชีพ จำนวนนักเรียน และวุฒิการศึกษาของครู ในโรงเรียน จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนไม่มีผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

8) ปัจจัยการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ให้ค่าอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัจจัยการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการในการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตร เศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่ได้ช่วยให้บุคลากรทราบถึงข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของตน จึงไม่ได้รับ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ไม่มีการช่วยเหลือหรือพัฒนาครูและบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบกับสถานศึกษาเพิ่งเริ่มดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ แค่ 1 ปี ซึ่งสังเกตได้จากข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพียง 1 ปี จึงถือเป็นระยะเริ่มต้นในการดำเนินกิจกรรม ทำให้บุคลากรในสถานศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ไม่ครบกระบวนการ จึงทำให้ปัจจัยการนิเทศ ติดตามผลการใช้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tankard (1974) ที่กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องมีการประเมินผล และนิเทศติดตาม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการใช้ สำหรับการแก้ไขและปรับปรุงการใช้หลักสูตร และธำรง บัวศรี (2542) ได้กล่าวไว้ว่า การช่วยให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น โครงการนิเทศตนเอง การประชุมสัมมนาทางวิชาการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาวิจัย การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การให้ความรู้โดยใช้สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ เป็นต้น นอกจากนี้จากการศึกษาของณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2543) ยังพบว่า ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ในการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง รวมทั้งมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน โดยผู้บริหารควรติดตามอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ควรประเมินผลจากการปฏิบัติจริงของนักเรียนในชุมชนและในการดำรงชีวิต ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน นักเรียน ครูผู้สอน และชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมทั้งควรให้มีหน่วยงานที่ติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นระยะอย่างแท้จริง และควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล โดยที่ครูและชุมชนประชุมสรุปร่วมกัน และผลการศึกษาของพัชรี ศิริประภาพรชัย (2547) กิติภักชนกธาดา (2546) ปริญญา วงศ์สุขสิน (2547) ที่พบว่า ในการดำเนินงานการใช้หลักสูตร จะต้องมีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน และสุจิตรา โปรงแสง (2545) พบว่า การนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย จะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่า จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ปัจจัยการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

9) ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ให้คำอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับสถานศึกษาเพิ่งเริ่มดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้แค่ 1 ปี ซึ่งสังเกตได้จากข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพียง 1 ปี จึงถือเป็นระยะเริ่มต้นในการดำเนินกิจกรรม ทำให้บุคลากรในสถานศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ไม่ครบกระบวนการ จึงทำให้ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง การที่จะให้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการในการใช้ทรัพยากรให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และมีการใช้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด จึงจะทำให้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2543) พบว่า โรงเรียนมีความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการมากที่สุด โรงเรียนควรส่งเสริมให้ชุมชนสนับสนุนโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และควรมีการสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสมศักดิ์ ลาดี (2543) พบว่า ในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น และโรงเรียนต้องการให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และประจักษ์ นานหนองตุม (2543) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ คือ ชุมชนไม่ให้การยอมรับและไม่สนับสนุน และงบประมาณได้รับการจัดสรรจากทางราชการน้อย และชลันดา อินทร์เจริญ (2537) พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ คือ ความสัมพันธ์กับชุมชน และการสนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการของโรงเรียน และการศึกษาของกิริติวัฒน์ อัครเส (2543) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ คือ การให้ความร่วมมือจากคณะกรรมการโรงเรียน และการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานทางราชการ และหน่วยงานทางภาคเอกชน ทั้งทางด้านวิชาการและเงินทุน จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็น

สาเหตุทำให้ปัจจัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกไม่มีผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตร
เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

10) ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร

ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร ให้ค่า
อิทธิพลทางลบต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัจจัยความสามารถในการ
จัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้
หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารจะนำ
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้ ก็จะต้องมีการ
ฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญ หรือมีการนำไปใช้บ่อยๆ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้บริหารมีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง แต่ไม่สามารถนำความรู้มาใช้ในทางที่ถูกต้องได้ ก็ไม่
ทำให้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จได้ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของณรงค์ฤทธิ์
ดอนศรี (2543) พบว่า ในการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงนั้น
ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความเข้าใจในบุคลากรให้มีความเข้าใจตรงกันที่จะ
จัดกิจกรรม และผลการวิจัยของภัทรภรณ์ โพนเงิน (2548) และชลันดา อินทร์เจริญ (2537) ที่
พบว่าความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร แต่
จากงานวิจัยของสยาม สุ่มงาม (2541) พบว่า ปัญหาที่พบในกระบวนการดำเนินงานการประกัน
คุณภาพการศึกษา คือ การที่ศึกษานิเทศน์นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีผนวก
กับงานปกติ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ
การศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าผู้บริหารได้รับความรู้ที่ไม่ชัดเจน ก็ไม่ได้มีส่วนช่วยให้การใช้หลักสูตร
เศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน พบว่า
โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพียง 1 ปี จึงทำ
ให้ผู้บริหารยังมีประสบการณ์น้อยในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการ
บริหารงาน ผู้บริหารจึงยังบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ไม่ครบทุกส่วนงาน จึง
ทำให้ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารไม่ส่งผลต่อ
ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี

การเรียนรู้ที่ Pressey และคณะ (1959) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝน ไม่ใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิกริยาสะท้อน ซึ่งการเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่างๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ นอกจากนี้ Bloom (1959) ยังกล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงไป 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง ประการที่สอง คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้เกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ และประการที่สาม คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม และความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น จึงจะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญต่อการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การที่จะนำความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้มีประสิทธิภาพได้ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

11) ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของครู

ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของครู ให้ค่าอิทธิพลทางลบต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัจจัยความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากถ้าครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง แต่มีระยะเวลาในการฝึกฝนน้อย หรือไม่มีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็ไม่สามารถที่จะทำให้การใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง

ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ลาดี (2543) พบว่า การดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จนั้น ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2543) พบว่า ในขั้นตอนการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในบุคลากรให้มีความเข้าใจตรงกันที่จะจัดกิจกรรม แต่จากงานวิจัยของสยาม สุ่มงาม (2541) พบว่า ปัญหาที่พบในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การที่ศึกษานิเทศน์นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีผนวกกับงานปกติ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าบุคคลได้รับความรู้ที่ไม่ชัดเจน ก็ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ถูกต้อง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพียง 1 ปี จึงทำให้ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การจัดการเรียนการสอนแค่ 1 ปี และมีครูอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการสอนเลย จึงอาจเป็นไปได้ว่า การที่ครูยังมีประสบการณ์น้อย จึงทำให้ไม่สามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่ Pressey และคณะ (1959) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝน ไม่ใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิริยาสะท้อน ซึ่งการเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่างๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กฎการเรียนรู้ 3 กฎ ดังนี้ *กฎข้อที่หนึ่ง* คือ กฎแห่งผล (Law of Effect) คือ การเรียนรู้จะเกิดผลดี ถ้ามีการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองในลักษณะที่พอใจ *กฎข้อที่สอง* คือ กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อเราได้การฝึกฝนบ่อยครั้ง โดยจะแบ่งเป็น กฎแห่งการใช้ (Law of Used) มีการกระทำหรือใช้บ่อยๆ การเรียนรู้จะยิ่งคงทนถาวร และกฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disused) ไม่มีการกระทำหรือไม่ใช้การเรียนรู้ก็อาจเกิดการลืมได้ และ*กฎข้อที่สาม* คือ กฎแห่งความพร้อม ((Law of Lea dines)การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน และ Bloom (1959) ยังกล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ความเข้าใจ และความคิด

(Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง ประการที่สอง คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้เกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ และประการที่สาม คือ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม และความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอา สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น จากทฤษฎีข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความรู้ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตร เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การที่จะนำความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตัวครูเองจำเป็นต้องมีการศึกษาหาความรู้ เรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความเข้าใจ และหมั่นนำมาใช้ในทางปฏิบัติอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดทักษะ ประสบการณ์ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ เรียนการสอนได้

ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสำเร็จในการใช้หลักสูตร เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 3.2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก**ประการแรก** การ ดำเนินการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่งเริ่มดำเนินการเมื่อปีการศึกษา 2549 แต่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในปี 2550 จึงเป็นระยะเวลาเพียงสั้นๆ ที่สถานศึกษาดำเนินงานตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถึงแม้ว่าจะมีบางโรงเรียนที่เริ่มปฏิบัติงานตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ปี 2547 แต่โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ดำเนินงานตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเพียง 1 ปี เท่านั้น จึงอาจทำให้ยังเห็นผลถึงการเปลี่ยนแปลงของ คุณลักษณะนักเรียนได้ยังไม่ชัดเจน แม้จะมีกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร เศรษฐกิจพอเพียง แต่การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง จากคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ จำเป็นจะต้องอาศัยระยะเวลาในการปลูกฝัง เพื่อให้แทรกซึมเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต โดยผู้เรียน จะต้องผ่านหลักสูตรจนครบกระบวนการ คือ ใช้เวลาประมาณ 6 ปี (เริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) จึงจะเห็นผลได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ในระยะแรกของการใช้หลักสูตร เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพิจารณาจากคุณลักษณะของผู้เรียนอาจจะยังไม่เห็น

ผลชัดเจน **ประการที่สอง** เนื่องจากในกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินกิจกรรมระดับโรงเรียนมากกว่ากิจกรรมในห้องเรียน ผลที่ได้ในระยะแรกจึงยังคงอยู่ที่โรงเรียน ส่วนตัวแปรระดับห้องเรียนอาจจะยังไม่ปรากฏชัดเจนนัก **ประการที่สาม** การนำข้อมูลในส่วนของครู และข้อมูลคุณลักษณะนักเรียนมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำมาทำเป็นค่าเฉลี่ยก่อนนำมาวิเคราะห์โมเดลภาพรวม ทำให้ความแตกต่างระหว่างข้อมูลในตัวแปรลดน้อยลง จึงอาจเป็นผลให้ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลได้น้อย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การนำเสนอในส่วนนี้ แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. จากข้อค้นพบของการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบความสำเร็จได้นั้น เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาควรเริ่มจากการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง แล้วค่อยๆ พัฒนาคุณภาพในส่วนอื่นๆ ทั้งการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรของครูและผู้บริหาร จึงจะทำให้สถานศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินงานการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จได้

2. จากผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านลักษณะของผู้บริหาร ปัจจัยด้านนโยบายการบริหาร ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำ

ผลการวิจัยไปใช้ในส่วนนี้ เพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา จากข้อค้นพบของการพัฒนาโมเดลโดยภาพรวม ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้มีการดำเนินกิจกรรมให้สมาชิกเครือข่ายมีการประสานงานกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งสมาชิกเครือข่ายมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ประกอบกับการที่ผู้บริหารยอมรับในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเป็นผู้นำ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี รวมทั้งมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องใส่ใจและเห็นความสำคัญของปัจจัยดังกล่าวข้างต้น เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎีมาเป็นกรอบในการศึกษาปัจจัยด้านต่างๆ ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไปหากมีการสำรวจปัจจัยในเบื้องต้นโดยใช้ข้อมูลจากสภาพจริงที่เกิดขึ้น และใช้หลักการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจประกอบกับการใช้แนวคิด ทฤษฎี เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิด เนื่องจากในสภาพจริง โรงเรียนเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักสูตรที่หลากหลาย เน้นจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน อาจทำให้ได้ข้อค้นพบที่มีความแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้ และทำให้ได้สารสนเทศมากขึ้น เกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรนำโมเดลตามกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาในการวิจัยครั้งต่อไป โดยดำเนินการทดสอบกับประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงที่อยู่ในสังกัดอื่น นอกเหนือจากสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะสามารถอ้างอิงผลการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ ทั้งยังทำให้ข้อค้นพบจากงานวิจัยก่อให้เกิดการต่อยอดทางความคิดและประโยชน์ในการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จ

3. ผลการวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนนำร่องเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้น ซึ่งขณะนี้ไม่มีโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ จึงควรมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนเครือข่ายต่อไป

4. ผลการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรในโมเดลอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้น้อย เนื่องจากคุณลักษณะของผู้เรียนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องอาศัยระยะเวลาในการปลูกฝัง จึงควรศึกษาความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากตัวแปรอื่น ประกอบด้วย การดำเนินการ และการติดตามผลการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการของการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และติดตามผลกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า อัตราการตอบกลับจากแบบสอบถามของผู้ปกครองมีปริมาณน้อยมาก ดังนั้น จึงควรวิธีการที่คาดว่าจะได้รับแบบสอบถามจากผู้ปกครองให้ได้มากและรวดเร็วที่สุด เช่น การเก็บข้อมูลด้วยตนเอง